

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА

УДК 343.27

Наталія ВИСОЦЬКА

аспірантка, Академія Державної пенітенціарної служби, вул. Гонча, 34, м. Чернігів, Україна, 14000

ORCID: 0000-0002-0773-4379

DOI: 10.32782/LST/2021-4-16

Бібліографічний опис статті: Висоцька, Н. (2021). Питання співвідношення обов'язків, що покладаються на особу у зв'язку з застосуванням щодо неї обмежувальних заходів (ст. 91-1 КК України), та обов'язків, що покладаються на особу при звільненні від відбування покарання з випробуванням (ст. 76 КК України). *Law. State. Technology*, 4, 89–94, doi: 10.32782/LST/2021-4-16

ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ, ЩО ПОКЛАДАЮТЬСЯ НА ОСОБУ У ЗВ'ЯЗКУ З ЗАСТОСУВАННЯМ ЩОДО НЕЇ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ (СТ. 91-1 КК УКРАЇНИ), ТА ОБОВ'ЯЗКІВ, ЩО ПОКЛАДАЮТЬСЯ НА ОСОБУ ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ (СТ. 76 КК УКРАЇНИ)

У статті аналізуються норми кримінального права, що закріплюють обов'язки, що покладаються на особу у зв'язку із застосуванням щодо неї обмежувальних заходів (ст. 91-1 КК України), та обов'язки, що покладаються на особу при звільненні від відбування покарання з випробуванням (ст. 76 КК України). Встановлено співвідношення таких обов'язків. Констатовано, що інститут обмежувальних заходів, передбачених ст. 91-1 Кримінального кодексу України, та обов'язки, які вони породжують, відносно нові для вітчизняного права. Звернено увагу, що відповідно до ч. 1 ст. 91-1 Кримінального кодексу України обмежувальні заходи застосовуються до особи, яка вчинила домашнє насильство, не тільки одночасно з призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, але і при звільненні від кримінальної відповідальності або покарання відповідно до Кримінального кодексу України. З огляду на це обсяги покладання на осіб зобов'язань за ст. 76 та зобов'язань за ст. 91-1 частково переплітаються, що актуалізує визначення співвідношення між обов'язками, покладеними на особу внаслідок застосування обмежувальних заходів, та обов'язками, покладеними судом на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням.

Метою статті є аналіз співвідношення обов'язків, що покладаються на особу у зв'язку з застосуванням щодо неї обмежувальних заходів (ст. 91-1 КК України), та обов'язків, що покладаються на особу при звільненні від відбування покарання з випробуванням (ст. 76 КК України). Реалізація поставленої мети передбачає вирішення низки завдань: 1) розкрити спільне і відмінне між досліджуваними обов'язками; 2) виявити недоліки правового регулювання таких обов'язків та запропонувати шляхи їх усунення.

Наукова новизна. У статті встановлено співвідношення обов'язків, що покладаються на особу у зв'язку з застосуванням щодо неї обмежувальних заходів, та обов'язків, що покладаються на особу при звільненні від відбування покарання з випробуванням.

Автор дійшов **висновку** про відмінність підстав та умов покладення на особу таких обов'язків. Звернено увагу на охоплення ч. 3 ст. 76 КК України частини обов'язків, передбачених ст. 91-1 КК України, а також на відсилання в ч. 2 ст. 76 КК України до ст. 91-1 КК України. Запропоновано внести зміни до ч. 3 ст. 76 КК України з огляду на те, що при покладенні на особу обов'язків, визначених ст. 91-1 КК України, слід виходити саме з інтересів потерпілого.

Ключові слова: домашнє насильство, інтереси потерпілого, обмежувальні заходи, обов'язки звільнених від відбування покарання з випробуванням, обов'язки, що передбачені обмежувальними заходами.

Nataliya VYSOTSKA

Postgraduate Student, Academy of the State Penitentiary Service, Honcha str., 34, Chernihiv, Ukraine, 14000

ORCID: 0000-0002-0773-4379

DOI: 10.32782/LST/2021-4-16

To cite this article: Vysotska, N. (2021). Pytannia spivvidnoshennia oboviazkiv, shcho pokladaiutsia na osobu u zviazku z zastosuvanniam shchodo nei obmezhuvalnykh zakhodiv (st. 91-1 KK Ukrainy), ta oboviazkiv, shcho pokladaiutsia na osobu pry zvilnenni vid vidbuvannia pokarannia z vyprobuvanniam (st. 76 KK Ukrainy) [The question of the ratio of the obligations imposed on the person in connection with

the application of restrictive measures against him (Article 91-1 of the Criminal Code of Ukraine) and the obligations imposed on the person released on probation (Article 76 of the Criminal Code Of Ukraine)]. *Law. State. Technology*, 4, 89–94, doi: 10.32782/LST/2021-4-16

THE QUESTION OF THE RATIO OF THE OBLIGATIONS IMPOSED ON THE PERSON IN CONNECTION WITH THE APPLICATION OF RESTRICTIVE MEASURES AGAINST HIM (ARTICLE 91-1 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE) AND THE OBLIGATIONS IMPOSED ON THE PERSON RELEASED ON PROBATION (ARTICLE 76 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE)

The article analyzes the rules of criminal law, which establish the responsibilities imposed on the person in connection with the application of restrictive measures (Article 91-1 of the Criminal Code of Ukraine), and the obligations imposed on the person upon release from serving probation (Article 76 of the Criminal Code of Ukraine), the ratio of such obligations is established. It is stated that the institute of restrictive measures under Art. 91-1 of the Criminal Code of Ukraine, and the obligations they give rise to are relatively new to domestic law. It is noted that in accordance with Part 1 of Art. 91-1 of the Criminal Code of Ukraine, restrictive measures are applied to a person who has committed domestic violence, not only simultaneously with the imposition of punishment not related to imprisonment, but also when released from criminal liability or punishment, according to the Criminal Code of Ukraine. In view of this, the amount of obligations imposed on persons under Art. 76 and obligations under Art. 91-1 are partially intertwined, which, in turn, actualizes the definition of the relationship between the obligations imposed on a person as a result of the application of restrictive measures and the obligations imposed by the court on a person released from serving a probation sentence.

The purpose of the article is to analyze the relationship between the responsibilities imposed on a person in connection with the application of restrictive measures (Article 91-1 of the Criminal Code of Ukraine), and the responsibilities imposed on a person on release from probation (Article 76 of the Criminal Code of Ukraine). The realization of this goal involves solving a number of tasks: 1) to reveal the common and different between the studied responsibilities, 2) to identify shortcomings in the legal regulation of such responsibilities and to suggest ways to solve them.

Scientific novelty. The article sets out the relationship between the obligations imposed on a person in connection with the application of restrictive measures against him and the obligations imposed on a person on release from serving a probation sentence.

The author came to the conclusion that the grounds and conditions for imposing such obligations on a person differ. Attention is drawn to the coverage of Part 3 of Art. 76 of the Criminal Code of Ukraine part of the obligations under Art. 91-1 of the Criminal Code of Ukraine, as well as references in Part 2 of Art. 76 of the Criminal Code of Ukraine to Art. 91-1 of the Criminal Code of Ukraine. It is also proposed to amend Part 3 of Art. 76 of the Criminal Code of Ukraine, given that when imposing on a person the obligations specified in Art. 91-1 of the Criminal Code of Ukraine, should be based on the interests of the victim.

Key words: domestic violence; interests of the victim, restrictive measures, the obligations imposed by the court on the person released on probation, obligations under restrictive measures.

Актуальність проблеми. У вітчизняному кримінальному праві інститут звільнення від відбування покарання з випробуванням є звичним та має тривалу історію. Регламентації порядку звільнення від відбування покарання з випробуванням та подальшій ресоціалізації засуджених приділено пильну увагу законодавцем, який за посередництвом правових норм прагне створити умови для закріплення досягнутих результатів щодо виправлення засуджених, усунення або нейтралізації криміногенних факторів, що можуть чинити вплив на поведінку засудженого, а також створення перешкод для повторення протиправної поведінки. Ефективність інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням гарантується можливістю покладення на засудженого обов'язків, які не вичерпуються згідно з ч. 3 ст. 75 КК України невчиненням нового кримінального правопорушення.

Інститут обмежувальних заходів, передбачених ст. 91-1 КК України, та породжуваних ними обов'язків є відносно новим, а його виникнення пов'язане з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06.12.2017 р. № 2227-VIII (Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII). Втім, як зазначається у ч. 1 ст. 91-1 КК України, обмежувальні заходи застосовуються до особи, яка вчинила домашнє насильство, не лише одночасно з призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, а й при звільненні від кримінальної відповідальності чи покарання з підстав, передбачених КК Укра-

їни. З огляду на це сфери покладення на осіб обов'язків, передбачених ст. 76 КК України, та обов'язків, передбачених ст. 91-1 КК України, частково інтегруються, що актуалізує визначення співвідношення обов'язків, що покладаються на особу за наслідками застосування до неї обмежувальних заходів за вчинення домашнього насильства, та обов'язків, які покладаються судом під час звільнення від відбування покарання з випробуванням. Крім того, ч. 2 ст. 76 КК України містить відсылку до ст. 91-1 КК України, що ще раз доводить необхідність всебічного дослідження обраної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти, пов'язані із дослідженням поняття обмежувальних заходів, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство, а також породжуваних ними обов'язків для кривдника, висвітлювалися в працях І. Брус, О. Дудорова, К. Новікової, Т. Павлової, М. Панова, М. Хавронюка, В. Тулякова, О. Ющик, А. Яценка. Однак питання співвідношення обов'язків, що покладаються на особу у зв'язку з застосуванням щодо неї обмежувальних заходів (ст. 91-1 КК України), та обов'язків, що покладаються на особу при звільненні від відбування покарання з випробуванням (ст. 76 КК України), зазначеними вченими або не піднімалося взагалі, або досліджувалося фрагментарно.

Мета статті полягає у здійсненні теоретичного аналізу співвідношення обов'язків, визначених ст. 76 КК України та 91-1 КК України. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення низки завдань: 1) розкрити спільне і відмінне між досліджуваними обов'язками; 2) виявити недоліки правового регулювання таких обов'язків та запропонувати шляхи їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Звернувшись до законодавства України про кримінальну відповідальність, ми визначили, що ст. 76 КК України розміщена законодавцем в Розділі XII «Звільнення від покарання та його відбування» та має назву «Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням». Підставою для покладення на особу обов'язків, визначених ст. 76 КК України з урахуванням положень ст. 75 КК України, є попереднє вчинення будь-якого кримінального правопорушення, крім корупційного або пов'язаного з корупцією, порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції. Умови покладення таких обов'язків вичерпно визначені в самій

назві ст. 76 КК України – «Звільнення від відбування покарання з випробуванням».

Водночас підставою для застосування до особи обмежувальних заходів, що тягнуть за собою покладення на неї відповідних обов'язків, вичерпний перелік яких визначений ст. 91-1 КК України, є вчинення злочину, пов'язаного з домашнім насильством. Умови мають бути пов'язані як зі звільненням від відбування покарання, так і з призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або звільненням з підстав, передбачених цим Кодексом, від кримінальної відповідальності.

Що стосується змісту обов'язків, визначених у ст. 76 КК України, то ми погоджуємося з О. Дудоровим та М. Хавронюком, що у ст. 76 КК України визначені три групи обов'язків, які суд може покласти на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням. Це обов'язки, які:

1) покладаються на усіх зазначених осіб (ч. 1 ст. 76);

2) суд може, але не зобов'язаний додатково покласти на особу, засуджену за злочини, пов'язані з домашнім насильством, і звільнену від відбування покарання з випробуванням (ч. 2 ст. 76);

3) суд може, але не зобов'язаний додатково покласти на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням (ч. 3 ст. 76) (Дудоров, Хавронюк, 2019: 41).

У ч. 1 зазначено, що у разі звільнення від відбування покарання з випробуванням суд покладає на засудженого такі обов'язки:

1) періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації;

2) повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання, роботи або навчання (Кримінальний кодекс України : Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III).

Окрім того, у ч. 2 встановлено, що на осіб, засуджених за злочини, пов'язані з домашнім насильством, суд може покласти інші обов'язки та заборони, передбачені ст. 91-1 цього Кодексу. Отже, правило ч. 2 ст. 76 КК України є частковим випадком покладення на особу обов'язків у межах застосування до неї обмежувальних заходів.

Звернемося до ч. 1 ст. 91-1 КК України, аби визначити зміст обов'язків, що покладаються на особу за наслідками застосування обмежувальних заходів. Так, згідно з нормою, розміщеною в даній статті, на кривдника можуть бути покладені такі обов'язки:

1) заборона перебувати в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства;

2) обмеження спілкування з дитиною у разі, якщо домашнє насильство було вчинене стосовно дитини або у її присутності;

3) заборона наблизитися на визначену відстань до місця, де особа, яка постраждала від домашнього насильства, може постійно чи тимчасово проживати, тимчасово чи систематично перебувати у зв'язку з роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин;

4) заборона листування, телефонних переговорів з особою, яка постраждала від домашнього насильства, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій особисто або через третіх осіб;

5) направлення для проходження програми для кривдників або пробаційної програми (Кримінальний кодекс України : Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III).

Як бачимо, ч. 1 ст. 91-1 КК України повторює правило ч. 2 ст. 76 КК України, згідно з яким застосування обмежувальних заходів та впливаючих з них обов'язків є диспозитивним правилом, а не обов'язком суду.

Отже, системне тлумачення ч. 1 та ч. 2 ст. 76 КК України дозволяє зробити висновок, що на засудженого за злочини, пов'язані з домашнім насильством, у разі звільнення його від відбування покарання з випробуванням можуть бути покладені одночасно як обов'язки, визначені ч. 1 ст. 91-1, так і обов'язки, закріплені ч. 1 ст. 76. Якщо друга група обов'язків має бути покладена судом імперативно, то питання про покладення на засудженого першої групи обов'язків і заборон вирішується на розсуд суду.

Ще одна група обов'язків, які покладаються додатково на звільнених від відбування покарання з випробуванням, міститься у ч. 3 ст. 76 КК України. Цікавим є той факт, що такі обов'язки є аналогічними з обов'язками, які покладаються в межах інституту обмежувальних заходів на осіб, які вчинили домашнє насильство:

– виконувати заходи, передбачені пробаційною програмою (п. 4 ч. 3 ст. 76 КК України) та направленням для проходження програми для кривдників або пробаційної програми (п. 5 ч. 1 ст. 91-1 КК України);

– дотримуватися встановлених судом вимог щодо вчинення певних дій, обмеження спілкування, пересування та проведення дозвілля (п. 6 ч. 3 ст. 76 КК України) та заборони наблизитися на визначену відстань до місця, де особа, яка постраждала від домашнього насильства, може постійно чи тимчасово проживати, тимчасово чи систематично перебувати у зв'язку з роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин (п. 3 ч. 1 ст. 91-1 КК України), а також заборони

листування, телефонних переговорів з особою, яка постраждала від домашнього насильства, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій особисто або через третіх осіб (п. 4 ч. 1 ст. 91-1 КК України).

Дійсно, перелік заходів, наведених у статті 91-1 КК України, охоплюється пунктами 4 та 6 ч. 3 ст. 76 КК України (Ліпіна, 2019: 342). Відповідні обов'язки за своїм змістом є подібними і визначають аналогічні міри необхідної поведінки осіб, однак їх необхідно розглядати під різними кутами:

– у першому випадку їх варто розглядати як обов'язок для особи, звільненої від відбування покарання з випробуванням, незалежно від виду кримінального правопорушення, який вона вчинила;

– у другому випадку їх варто розглядати як обмежувальний захід щодо кривдника (при цьому такий кривдник не обов'язково повинен бути звільненим від відбування покарання), який вчинив кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством.

Принагідно зазначимо, що ч. 3 ст. 76 уточнює критерії, які повинні братися до уваги під час вирішення питання про покладення конкретних обов'язків, передбачених частиною другою цієї статті (курсив наш – *Н. В.*), на звільнених від відбування покарання з випробуванням. Зокрема, критеріями покладення таких обов'язків є їх необхідність і достатність для виправлення особи з урахуванням ступеня тяжкості вчиненого злочину, особа винного та обставини, що пом'якшують або обтяжують покарання. При цьому, як уже зазначалося вище, у ч. 2 ст. 76 КК України ідеться саме про обов'язки, передбачені обмежувальними заходами щодо осіб, які засуджені за кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством.

Очевидно, що, вносячи зміни до ст. 76 КК у зв'язку з введенням до національного законодавства інституту обмежувальних заходів, законодавець помилково не виправив у даній нормі сполучення «обов'язки, передбачені частиною другою цієї статті» на «обов'язки, передбачені частиною третьою цієї статті», адже саме в частині 3 ст. 76 КК сьогодні закріплені обов'язки, які до внесення відповідних змін покладалися на засуджених з урахуванням зазначених вище критеріїв.

Якщо ж буквально тлумачити ч. 3 ст. 76 в теперішній редакції, то саме при обранні до засуджених, звільнених від відбування покарання з випробуванням, обмежувальних заходів, визначених ст. 91-1 КК, до уваги мають братися їх необхідність і достатність для виправлення

особи з урахуванням ступеня тяжкості вчиненого злочину, особи винного та обставин, що пом'якшують або обтяжують покарання. Це цілком відповідає іншим обов'язкам, які покладаються при звільненні від відбування покарання з випробуванням, які виступають важливою стороною цього заходу кримінально-правового характеру та є одним з важливих засобів виправлення даної категорії осіб. Такі обов'язки не посилюють зміст покарання, а їх вектор спрямований на виправлення засуджених. Як звертає увагу Є. Письменський, обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням, є важливим елементом режиму випробування, що дозволяє здійснювати кримінально-правовий вплив на засудженого та контролювати його поведінку (Письменський, 2015: 148).

Це, однак, не відповідає призначенню обмежувальних заходів, які застосовуються в інтересах потерпілого. Лише інтерес потерпілого має бути індикатором для визначення виду обмежувального заходу, що застосовується до конкретної особи. Як зазначає К. Новікова, обираючи особі той чи інший обмежувальний захід (чи їх сукупність), суд не повинен переслідувати досягнення такими заходами мети відплати (кари) особі за вчинення злочину, пов'язаного із домашнім насильством, а повинен з'ясувати, у чому полягають інтереси потерпілого від злочину (а це може бути, зокрема, тимчасова ізоляція від винного, забезпечення особистої безпеки потерпілого, стабілізація його матеріального становища тощо), і з урахуванням цього вирішити питання про вид (види) обмежувальних заходів, що застосовуються до винного (Новікова, 2020: 58).

З урахуванням цього законодавцю доцільно усунути таку «помилку», яка може спричинити проблеми в застосовуванні обмежувальних заходів до засуджених за кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, звільнених від відбування покарання з випробуванням.

Відмінними є і строки застосування досліджуваних обов'язків. Так, якщо обов'язки

згідно зі ст. 91-1 КК України покладаються на строк від одного до трьох місяців і за потреби можуть бути продовжені на визначений судом строк, але не більше 12 місяців (ч. 3 ст. 91-1 КК України) (Кримінальний кодекс України : Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III), то обов'язки, що покладаються на особу при звільненні від відбування покарання з випробуванням (за винятком визначених ч. 2 ст. 76 КК України), є дійсними в межах іспитового строку, що варіюється від одного до трьох років.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, обов'язки, визначені ст. 76 КК України та ст. 91-1 КК України, породжуються різними заходами кримінально-правового впливу. Це обов'язки, пов'язані зі звільненням від відбування покарання з випробуванням у разі попереднього вчинення майже будь-якого виду кримінального правопорушення або ж із застосуванням до особи обмежувальних заходів при вчиненні певного виду злочину, зокрема злочину, пов'язаного з домашнім насильством. Як зазначається у дослідженні, частина обов'язків, передбачених ст. 91-1 КК України, охоплюється ч. 3 ст. 76 КК України, а ч. 2 ст. 76 КК України взагалі відсилає до ст. 91-1 КК України. Обов'язки, передбачені обома статтями, передбачають певні зобов'язання для осіб, однак умови покладення обов'язків, визначених ст. 91-1 КК України, є ширшими. Вони охоплюють як звільнення від покарання, так і призначення покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або звільнення від кримінальної відповідальності. Проте під час покладення на кривдника обов'язків у разі застосування до нього обмежувальних заходів слід виходити саме з інтересів потерпілого, в той час як таке правило не застосовується під час вирішення питання про покладення на особу обов'язків у разі звільнення від покарання з випробуванням. З огляду на це пропонуємо у ч. 3 ст. 76 сполучення «суд покладає обов'язки, передбачені частиною другою цієї статті» змінити сполученням «суд покладає обов'язки, передбачені частиною третьою цієї статті».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/print> (дата звернення: 13.09.2021).
2. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі : науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Хавронюка. К. : Ваіте, 2019. 288 с.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print> (дата звернення: 13.09.2021).

4. Ліпіна В.В. До проблеми застосування обмежувальних заходів у кримінальному праві України. *Молодий вчений*. 2019. № 11 (75), листопад, С. 340–343.
5. Письменський Є.О. Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням (кримінально-правовий аспект). *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2015. № 1. С. 143–151.
6. Новікова К.А. Ознаки та поняття обмежувальних заходів у Кримінальному кодексі України. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2020. Вип. 39. С. 54–60.

REFERENCES:

1. Pro zapobihannia ta protydiiu domashnomu nasyilstvu: Zakon Ukrainy vid 07.12.2017 № 2229-VIII [On Prevention and Counteraction to Domestic Violence: Law of Ukraine of December 7, 2017 № 2229-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/print> [in Ukrainian].
2. Dudorov, O.O., Khavroniuk, M.I. (2019) Vidpovidalnist za domashnie nasyilstvo i nasyilstvo za oznakoiu stati: (naukovo-praktychnyi komentar novel Kryminalnoho kodeksu Ukrainy) [Responsibility for domestic violence and gender-based violence: (scientific and practical commentary on short stories of the Criminal Code of Ukraine)]. Kyiv : Vaite. [in Ukrainian].
3. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon vid 05.04.2001 № 2341-III [Criminal Code of Ukraine : Law of 05.04.2001 № 2341-III]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print> [in Ukrainian].
4. Lipina, V.V. (2019) Do problemy zastosuvannia obmezhuvalnykh zakhodiv u kryminalnomu pravi Ukrainy [To the problem of application of restrictive measures in the criminal law of Ukraine]. *Molodyi vchenyi*. № 11 (75), lystopad, 2019. [in Ukrainian].
5. Pysmenskyi, Ye.O. (2015) Oboviazky, yaki pokladaie sud na osobu, zvilnenu vid vidbuvannia pokarannia z vyprobuvanniam (kryminalno-pravovyi aspekt) [Responsibilities imposed by the court on a person released from serving a probation sentence (criminal law aspect)]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*. № 1. 2015. [in Ukrainian].
6. Novikova, K.A. (2020) Oznaky ta poniattia obmezhuvalnykh zakhodiv u Kryminalnomu kodeksi Ukrainy [Signs and concepts of restrictive measures in the Criminal Code of Ukraine]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu*. Vyp. 39. [in Ukrainian].